

Elk honderdnegentig centimeter lang, toch zo'n vijftig kilo zwaar, en Muriëlle die er argeloos onderdoor wandelde.

Maar ja.

In het restaurant keek hij weemoedig van Muriëlle naar het glas in zijn hand. Het was pas toen hij het hoger de lucht in tilde dat het tot hem doordrong waarop hij vanavond wilde klinken.

'Ik heb besloten met pensioen te gaan', zei hij. 'Ik hou er mee op en geef mijn verantwoordelijkheden door aan mijn zoon.'

Felicities liet hij achterwege.

Hij hoorde hoe drie glazen weer op het tafelblad werden gezet terwijl hij het zijne tot de bodem ledigde.

De bubbels verkwikten hem. Het was alsof ze een nieuwe, grotere man wakker schudden, een die langzaam opstond en, voor hij kon worden benoemd, zijn vrijheid tegemoet rende.

De vrouw met de baard

Zoals niemand de vergrijzing kan tegengaan door zijn haar te kleuren, zo kon Emmy Debeuckelaer haar verdriet niet afwenden met een flinke scheerbeurt. Toen de baard rond haar zestiende was begonnen te groeien, was het nog even mogelijk geweest hem een publiek optreden te ontzeggen. Ze scheerde zich 's ochtends vlak voor ze naar school vertrok, waar ze zich 's middags met een handspiegel en een Gillette in de toiletten opsloot. Zo zorgde ze er echter ongewild voor dat het overmatige dons al binnen een paar maanden overging in stugge, altijd aanwezige stoppels. Hoe groot ook Emmy's afkeer voor de rol, zij werd de vrouw met de baard.

Overigens had zij een zeer aantrekkelijk lichaam, wat enkele klasgenoten ertoe bracht haar een seksueel aanbod te doen. De scène zoals zij die zich voorstelden zou gespeeld worden door een zestal acteurs en een jonge vrouw met een masker. Emmy wees het aanbod af, wat men ondankbaar vond. Zeker volgden er pesterijen, maar nog vaker werd zij gemeden. Ze keken wel, jongens en meisjes, dames en heren, ze keken voortdurend, sommigen bijtend op hun onderlip, anderen vol afgrijzen, allen met de nieuwsgierigheid waarmee naar natuurrampen wordt gegaapt, vlak voor men naar veiliger oorden rent. En diep verborgen in elke blik lag nog iets, iets wat werd genegeerd, omdat niemand het kon benoemen.

Emmy was niet het soort vrouw dat zich gemakkelijk over gezichtsbehandling heen zet. Tot die baard had zij vol

vertrouwen uitgekeken naar het moment waarop ze het zonnebankcentrum van haar moeder over zou nemen om het uit te bouwen tot een alomvattend schoonheidsinstituut. Haar moeder consulteerde dokters die Emmy pillen en injecties voorschreven die niet hielpen. Uiteindelijk besloten moeder en dochter, elkaar getroffen omhelzend, dat een baard geen reclame zou zijn voor de zaak en dat Emmy's intrede net als de nieuwe investeringen moest wachten op een medisch reddingsraft dat vast al in een of ander laboratorium werd opgeblazen om in de toekomst hun kant op te drijven.

Er worden krantenbijlagen gedrukt om je ervan te overtuigen dat je meubels je vertellen wie je bent, dat je bent wat je eet. Dat was in haar geval gelogen, wist Emmy Debeuckelaer. Zij was haar baard.

Hoewel ze haar hoop op de wetenschap bleef richten, vond ze het steeds moeilijker om Gods bestaan te ontdekken. Niet zozeer omdat ze een nobel opperwezen achter elke zonnestraal vermoedde, eerder omdat ze het idee van een straf aannemelijker vond dan domme pech. Haar baard was een straf. Maar waarvoor? Ze kon zich geen grote persoonlijke misdaden herinneren die rechtvaardigden dat er zo onverbiddelijk met haar werd afgerekend. Dus praatte ze zichzelf een vorig leven vol uitzinnige misdaad aan. Een paragnoste bevestigde dat vermoeden. De helderziende achterhaalde dat Emmy een strijder was geweest in de Honderdjarige Oorlog, eerst aan de zijde van de Valois, daarna als een soort freelancewerkkracht met de naam Richard de Beul, inzetbaar aan alle fronten, voortdurend hongerend naar de bevrediging van zijn perverse en uiterst bloeddorstige vernielzucht. Emmy had wel gedacht dat het zoiets was.

De onthulling van haar vorige bestaan veranderde in eerste instantie vooral de aard van Emmy's dromen. Voorheen beleefde ze daar de vernederingen van de dag opnieuw, ofwel was ze tijdens haar slaap haar ideale zelf geweest: iemand met gladde wangen, het koninklijke kapsel in de wind, aan het hoofd van het op Japanse leest geschoeide en meest succesvolle schoonheidsinstituut van Europa, en iedereen die zei dat ze lekker rook, wild werd van de geur en zachtheid van haar maanbeschenen huid. In haar nieuwe dromen klemden haar brede vingers zich om een bijl. Haar gespierde armen vol bloed, aarde, zweet, tilden het ding steeds opnieuw boven haar hoofd en lieten het met volle kracht neerkomen, een veertiende-eeuws dorp lang.

Emmy zou het in het begin nooit aan zichzelf hebben toegegeven, maar ontwaken uit dit soort droom was even teleurstellend als uit een over gladde wangen.

Dat zij sinds Richard de Beul een andere gedaante had aangenomen en in een andere tijd leefde, ontsloeg haar niet van haar verantwoordelijkheid. Alleen zij kon de eeuwenoude schuld vereffenen, en er een baardloos leven voor in ruil krijgen.

Wie goed doet, goed ontmoet, dacht Emmy. Ze schoolde zich om tot verpleegster en kon al tijdens haar studies aan de slag. De zorgsector was onderbemand, overbevraagd en onderbetaald, een verpleegster met een baard vormde bijgevolg geen bezwaar. Althans dat was de theorie. Een oud mannetje kreeg een angstaanval telkens als zij tijdens een nachtdienst zijn kamer in liep en twee andere patiënten vroegen haar onbeschaamd of ze een genderverandering onderging. Er waren mensen met medelijden en mensen

met raad. Het meest ergerde Emmy zich echter aan de zelfverklaarde lotgenoten.

De vrouw op kamer 432, bijvoorbeeld. Emmy kon haar naam niet onthouden, wellicht omdat haar hersenen zich na elk contact zo grondig mogelijk zuiverden van elk spoor van het mens. Haar tragedie bestond erin dat ze nooit dichterbij modellenwerk was gekomen dan haar groentensnijdende afbeelding op de zijflank van de bestelwagen van een keukenwinkel. Daar had ze een decennium lang bij elke conversatie naar verwezen, tot ze beseftte dat het niet genoeg was en dat het dat ook nooit zou worden, dat er niet eens zoiets bestond als genoeg.

Terwijl de vrouw zeurde, keek Emmy glimlachend op naar de wolken, die vlugger dan normaal achter het raamkozijn verdwenen, alsof ze zich betrappt voelden, plaatsvervangend gegeneerd bij het zien van haar baard. Het gefrustreerde model vond dat ze goed kon luisteren.

Ook haar obese collega Caroline werd door een vermeende verwantschap telkens opnieuw naar Emmy gezogen. Minstens één keer per week somde zij op welke vormen van discriminatie haar ten deel waren gevallen, op welke manieren dikke mensen door de maatschappij werden benadeeld. De vrouw met de baard toonde zich alweer een minzame toehoorder, die nooit tot vergelijkjen overging, nooit zei dat dikke mensen gewoon minder moesten eten, terwijl er voor ongewenst aangezichtshaar geen oplossing bestond. In gedachten doopte zij Caroline 'Calorine'.

In haar dromen was Emmy minder meegaand. Als Richard de Beul traptte ze deuren in van huizen waar Calorine, het mislukte model, het mannetje dat bang voor haar was en alle tipgevers, invoelers en aanvallers die zich

in Emmy's leven hadden aangediend, zich onder de vermolmdde vloeren verstopten. Ze droegen veertiende-eeuwse kleren en hielden hun adem in. Richard de Beul liep dan met een zware pas door de kamer, gooide wat huisraad stuk en vloekte dreigend voor zich uit, zogenaamd verbolgen over het lege huis. Hij liet zijn passen weerklinken tot bij de voordeur, die hij opende en sloot zonder naar buiten te gaan. Zodra de eerste zucht van verlichting uit de vloer opsteeg, stormde Richard er met zijn bijl op af. Een slachting later werd Emmy ontspannen wakker.

Als ze vervolgens naar zichzelf keek in de badkamerspiegel – het ding liet zich niet van de rest van het badkamermeubel scheiden – verloor ze echter onmiddellijk de moed. Ze was een vrouw met een lichtblauwe zijden peignoir en een volle baard die steeds sneller scheen te groeien.

Omdat haar goede daden als verpleegster duidelijk niet volstonden om de schuld uit haar vorige leven weg te werken, besloot Emmy er op haar vrije nachten nog een vrijwilligersbaan in een daklozenopvangcentrum bij te nemen. Nu en dan werd er gevocht, maar meestal was het er stil. Een schizofrene vrouw belde haar de hele tijd op met een breinaald die ze door een van haar dreadlocks had geduwd. Toch enigszins onthutst over de grootte van de mazen in het sociale vangnet, drukte Emmy de drie middelste vingers van haar rechterhand tegen haar wang zodat duim en pink de uiteinden van een hoorn vormden.

'Wees gerust,' fluisterde ze tegen de pink, 'ik ben hier om je te tonen dat het nog erger kan.' Eerst schaamde ze zich nog wel over die uitspraak, maar toen de vrouw met een kleine vertragung in een instemmende schaterlach uitbarstte, vermoedde Emmy dat ze de waarheid had gesproken. Ze

zou met de dakloze willen ruilen. Liever hopenoos dan een baard.

Ze vroeg zich af of ze op haar beurt troost kon vinden bij mensen die nog zwaarder waren gestraft. Ze ging op zoek naar plaatjes uit rariteitenkabinetten, foto's van tentoongestelde mensen uit inmiddels opgedoekte rondreizende circussen. Hiki, de geschubde man uit Nebraska. Stella Blanchea, de vrouw met de staart. Betty Williams, bij wie de misvormde ledematen van een tweelingzus uit de zij groeiden. Het gezin Sanders met hun luipaardhuid. Ook qua beharing kon het erger, zo bewees Krao, de *'Missing link girl'* uit Laos, wier volledige lichaam met een harige vacht was bedekt. *'One of us, one of us'*, scandeerden de foto's. Emmy hoorde bij hen, zoals iemand bij zijn familie hoort: onlosmakelijk verbonden en zonder ervoor te hebben gekozen. Dat het succes en het geld dat ze met hun handicap hadden verworven hen gelukkig hadden gemaakt, geloofde Emmy niet. Ze raakte er nog vaster van overtuigd dat de wereld waartoe ze behoorde werd bevolkt door een treurig gezelschap, een busje vol huilende clowns, hoe breed ook de glimlach waar de armoelen onder hen met hun tenen een sigaret tussen stopten.

Bracht de liefde Emmy soelaas? Nauwelijks.

In het ziekenhuis maakte Bart, een uroloog, haar een tijdlang het hof. Hij bleef een tiental keren bij haar slapen en zei wijze, veralgemenende dingen over de mensheid, zoals: 'Wij mensen zijn inderdaad de enige wezens die bang zijn voor de dood. Toch zijn dieren in vergelijking met ons van een nog grotere angst verlost. De angst die ons van onze eerste inademing tot onze laatste zucht beheerst, is in de eerste plaats de angst voor verdriet. Een heel leven lang

bang zijn om het geluk mis te lopen, en dan doodgaan.'

Dat er bij die woorden een broodkruimel aan zijn voorhoofd hing, vertederde Emmy zodanig dat ze er even haar terughoudendheid bij verloor.

Hij zei nooit wat over haar baard en dat had Emmy moeten accepteren. Toch be kroop haar na enkele weken het onaangename gevoel dat het negeren van de baard leek te insinueren dat ook zijzelf grotendeels aan Barts aandacht ontsnapte. Het duurde niet lang of ze zat hem in haar droemen met een bijl achterna.

In de werkelijkheid beet ze hem tijdens het scheren toe dat hij niet hoefde te doen alsof hij er niet was.

'Alsof wie er niet is?' vroeg Bart ongeduldig. Hij wilde naar een feestje vertrekken.

'Hou op met dat acteren. Je maakt ons allebei belachelijk.' Hij keek overdreven beduusd. Emmy voelde hoe licht en ongevaarlijk het scheermes op het houdertje in haar hand was.

'Je vriendin staat haar baard te scheren. Vind je dat niet vreemd?'

Bart haalde zijn schouders op. Als hij nu zou zeggen dat hij haar baard niet zag, zou ze heel boos op hem worden.

'Ik zie die baard niet', zei hij.

Nadat ze heel boos op hem was geworden, en hij zich met een stemverheffing afvroeg wat hij dan wel had moeten antwoorden, herhaalde dat hij van haar hield en tot haar ontsteltenis zelfs tot smeken overging, besloten ze het feestje voor bekeken te houden, dronken ze heel snel een fles cointreau leeg en eindigden ze tussen de lakens. Daar vroeg ze hem of ze hem heel hard mocht krabben, omdat hij haar iemand leek die ze tussen haar nagels wilde hebben zitten,

en ook vroeg ze, veel brozer, veel dieper de nacht in: 'Als je aan het einde van je leven meer gekwetst bent dan dat je gekwetst hebt, maakt dat je dan een verliezer?' Als antwoord omlakende hij haar tot de volgende middag.

Het leek een eensgezinde tijd, die tussen Emmy en Bart. Toch kun je nooit weten wat anderen denken. Zelfs als ze iets precies zo zeggen als jij het ooit hebt verwoord, is het moeilijk te geloven dat ze hetzelfde bedoelen.

Nogal onverwacht zei hij het moeilijk te hebben met de achterdocht waarmee ze mensen benaderde, haar mensenhaat. Zij noemde de aantijging moordend, haar reserve tegenover de mensheid juist kleiner dan ooit. Er volgden meer ruzies over haar baard, hoe hij ermee omging, hoe zij ermee omging, ruzies die niet langer in elkaars armen werden beslecht. Wat Emmy en Bart deelden, werd uiteindelijk niet meer dan de zoveelste liefde die erop uitdraaide dat de ander ervan moest overtuigd het meest door de waanzin belaagd te zijn, het minst in overeenstemming met de realiteit. Ten slotte vluchtte Bart naar een baardloze leverarts die Patsy heette.

Emmy bleef alleen en prentte zich in voortaan enkel nog op afstand naar de liefde te kijken. Voor vrouwen was die doorgaans lastiger, stelde ze vast, op biologisch, maar vooral ook op semantisch vlak: een man is rusteloos, een vrouw hysterisch. Op haar werk bleef ze geregeld staan om het intrigerende portret van een kale man te bestuderen dat in de gang naast het secretariaat aan de muur hing. Ig-naz Semmelweis heette hij volgens het onderschrift. Emmy zocht nooit op wie hij was – ze ging ervan uit dat hij iets met de oprichting van het ziekenhuis te maken had – maar dacht door het portret vaak na over kaalheid bij mannen.

Dat kaalheid bij vrouwen erger is. Dat het voor een man geen drama is als hij geen baard heeft.

Toch had ze genoeg misbedeelde mannen in de ogen gekeken om te begrijpen dat wanhoop en onvermogen geslachtsloos waren, net als kortzichtigheid en venijn – Emmy wenste zich niet in te laten met gendergebonden misantropie. Hoe meer stellen ze observeerde, hoe opgeluchter ze zich erover voelde van hun uitputtende levensinvulling te zijn verlost. Je kon het van hun gezichten aflezen. Iedereen had iedereen weer beledigd. Thuis zouden stiltes of tranen vallen, en breuken, met het oog op iets beters, tot de vaststelling dat het er altijd alleen maar op lijkt niet langer te ontwijken viel.

Zo snelde Emmy Debeuckelaer door haar leven, langs volwassenen met vuile luiers, daklozen met psychosen, stellen met problemen, vreemden met blikken en terugkerende figuranten die haar mochten maar niet kenden. Soms draaide ze zich bruusk naar iemand om en vroeg ze wat er te kijken viel. Eén keer antwoordde een vrouw: 'I was looking at your dress, it's lovely' en kostte het Emmy moeite haar niet te geloven. En elke nacht opnieuw: de hakbijl, het gegil, de geperforeerde ingewanden, de smaak van mensenvlees, de opluchting.

God nam alle tijd van de wereld om haar geduld op de proef te stellen. Ze liep tegen de veertig, Emmy. Haar baard vertoonde al enkele grijze haren. De schuld was nog niet afgelost.

Er waren dagen waarop ze eraan twijfelde of één leven wel zou volstaan om Richards wandaden recht te zetten, vooral omdat ze er tijdens haar slaap ongewild zo van genoot. Er waren dagen waarop de baard haar toch eerder als

pech toescheen, dagen waarop ze niet langer in het goed-
maken geloofde, al wist ze niet wat ze anders moest, dagen
ook waarop ze dacht dat alle goedheid bij jezelf begint en
daar ook weer eindigt en dat zoiets op zich geen probleem
hoefde te zijn. Er waren onheilspellende dagen waarop ze
dacht: van nu af aan zit alles vol vliegen.

Mensen die haar kwaad berokkenden, ging Emmy be-
schouwen als immer krimpende sculptuurtjes op de palm
van haar hand. Als ze die sloot en weer opende, waren ze
verdwenen. Emmy leerde de mensen zien, zag hoe ze zich-
zelf voortdurend onherroepelijk konden schaden in een
poging van koers te veranderen. Ze wist eindelijk te benoe-
men wat in hen lag verscholen als ze naar haar begroei-
de kin keken: ze zagen hun eigen littekens, verstopt in de
donkerste gangen van hun ziel, de spoken uit hun jeugd,
de traumas die al generaties lang door hun dna werden ge-
weven.

Er was een ochtend waarop Emmy ontwaakte uit een
droom waarin Richard op zijn rug in het gras had gelegen,
turend naar de wolken, de trekvogels die erlangs vlogen.
Ze had geen idee wat zijn veertiende-eeuwse brein daarbij
dacht, misschien dacht Richard niets, vast stond dat hij zich
een hele nacht zo had gedragen, even geen beul meer. Het
voelde alsof ze iets essentieels was kwijtgeraakt en onmid-
dellijk was vergeten wat het was geweest. Het voelde goed.

Er zijn mensen die lachen tot ze huilen. Bij Emmy De-
beuckelaer was het omgekeerd; in het diepste dal van haar
verdriet werd zij immens gelukkig. Die ochtend toch. Die
ochtend was ze de enige glinsterende korrel in de ontzag-
wekkende berg variaties die de natuur wist voort te brengen,
geen vorm die de toon zou zetten voor komende generaties,

maar een edel unicum. Een gave is ook een afwijking, ju-
belde het in Emmy's borstkas, en ze draaide het zelfs om:
een afwijking is ook een gave. Ze voelde zich een ware en
soevereine aristocraat, die ochtend, en nog een handvol
ochtenden daarna, slordig uitgestrooid over een leven dat
net zo snel voortschreed als dat van anderen. Haar baard,
die bleef.